

2 Kanteletar kulttuuripäivien huippuna

3 Kalevalan päivät.

4 Emmä hävie, kun ollemma yhteessä

5 Kaupunki Nevalla kunnivoittau muistuo

6 Arhiivanhoitaja Louhešta

7 Muamon šuuri šyvän

» HUOMIJO!

Hyvät karjalaiset!

Jatkuu lehtien tilaus vuuvven 2013 ensimmäisellä puoliskolla.

Tilakkua Vienan Karjala -lehti ičellä ta ehottakkua šukulaisilla ta tuttavilla! Šiitä šuatta lukie mukavie kirjutukšie Karjalan istorijašta, ihmisien elämäštä ta tavoista, nykypahtumista.

Myö luajimma Vienan Karjala -lehtie teilä varoin. Muistakkua, jotta oletta karjalaiset! Ilmain teijän kannatušta ta apuo lehti ei voi olla. Karjalan kielen kannattamini, šäilyttämini ta kehittämini on kaikkien meijän yhtehini huoli.

Vienan Karjalan tilaušnumero on 84593.

KILPAILUJEN AVAJAISPÄIVÄNÄ PIETTIH 23 KM PITUNI ESIAJO. KUVAT: OLGA MELENTJEVA

Lumihankien valloittajat

Urheilu: Kanšainväliset koiravaljakkokilpailut startattih viime pyhinä Kalevalašša.

OLGA MELENTJEVA

Pakkaiskuušša kilpa-ajot Kuuta-mošša ta Sammon muata myöte -kilpailu Priäžäššä avattih tämän vuuvven valjakkokilpailujen maratonin. Kevätkuun alušša viestikapula šiirty Karjalan pohjoisošah. Kalevala jo nellättä kertua ottau vaštah koiravaljakkourheilun harraštajie. Vuosi vuuvvelta kiinnoššus näih kilpailuih yhä kašvau. Šiitä kertouki tämänvuotini ošallistujien luku: tällä kertua kilpailuih ilmottautu 45 urheilijua Venäjän 17 regionista šekä ulkomailta: Šumešta, Virošta, Čekistä ta Šakšašta (vrt. viime vuotena kilpailuih yhty yli 30 ošallistujua).

KALEVALA 2013 on kaikista pitin kilpailureitti Venäjän luoteisoššašša. Netälin aikana kilpailijien pitäy ylittyä kuuši kilpailujakšuo ta ajua yhteheš noin 440 kilometrie. Perintehen mukah reitti kulkou Vienan Karjalan istorijallisie paikkoja myöte.

Urheilijat kilpaillah kahešša luokašša: valjakot ta hiihtoajo (skijoring). Kilpa-ajon piätuomarina on Ameriikašta tullut Terry

Hinesly, kumpani jo monta vuotta on toimin valjakkokilpailujen tuomarina Al'askašša. Kilpailun aikana piäläinliäkärinä on Kanšainvälisen Valjakkourheilun eläinliäkäriliiton johtaja Caroline Griffiths, kumpani šeuruau kilpa-ajoja ta koirien kuntuo.

Kilpailun avajaisih tuli tašavallan korkeita vieraita: KT:n piämieš Aleksandr Hudilainen, Lajenhyväkšymiskokouksen piämieš Vladimir Sem'onov, tervehyšministeri Valentina Ulič, Kanšallisuuspolitiikan ministeri Lana Migunova.

Aleksandr Hudilainen korošti tervehyšpakinaššah valjakkourheilun kehittämisen tärkeittä Karjalašša. Piämieš muissutti, jotta šulakuušša starttau vielä yksi merkittävä tapahtuma: Arktini tutkimušretki koiravaljakoilla Karjala-pohjoisnapa-Grenlannin šuaren šuvioša.

Pienen pohjoispos'olkan mitoissa Kanšainväliset koiravaljakkokilpailut ollah erittäin mahtava ta merkittävä tapahtuma. Kalevalaisilla nämä kilpailut on tultu tovellisekši pruasniekaksi, kum-

URHEILIJAT NEUVOTELLAH ENNEIN LÄHTYÖ.

paista vuottamalla vuotetah kuin lapšet niin ni aikuhišet. Perintehen mukah avajaispäivänä tarjolla oli šuuri kulttuuriohjelma ta huvija eri makuh.

Kilpailut jatutah 16. kevätkuuta šuate. Koko tämän ajan valjakkourheilun harraštajat ta kannattajat voijah šeurata kilpailun mänyö www.huskygo.karelia.ru -nettišivuilta. Nettišivut šiännöllisešti uuvvissetah ta šiitä

šuuu tietuo joka kilpailujakšon tulokšista.

Kilpailun puittehissa 14. kevätkuuta pietäh tapuamini Arktisen tutkimušretken ošallistujien F'odor Kon'uhovin ta Viktor Simonovin kera.

Rupiemma šeuruamah kilpailun mänyö. Lisäy aihiešta luekkua enši numerošša.

Kehitys eistyy käyttämällä uusija muotoja

OLGA MELENTJEVA

Karjalan kielen vuuvven tärkeimmistä tapahtumista piettih pakinua KT:n päämiehen rinnalla toimijan Karjalaisien, vepsäläisien ta suomalaisien neuvošton issunnošša.

TAPAHTUMIE ERI TAŠOILLA

Karjalan kielen vuuvven pitämisen tarpehešta oli paistu vielä V karjalaisien kerähmössä vuotena 2005. KT:n Kansallisuuspolitiikan ministerin Lana Migunovan šanojen mukah ensimmäistä kertua Karjalan kansallisiikkehen istorijašša Karjalan kieli ta kulttuuri-teemah liit-

tyvie tapahtumie ruvetah järjestämäh ympäri vuuvven ajan eri tašoilla. Toimintah yhtäh kuin tašavallan kulttuuri- ta opašušlaitokšet, šamoin kansalaisjärještöt ta liitot. Karjalan kielen vuuvven merkeissä on šuunniteltu järještyä 175 erilaista pituo. Šuurin oša niistä pietäh Karjalan piiri- löissä. Vuuvven tärkeimpie tapahtumie on VII karjalaisien kerähmöh, mi pietäh 7. kešäkuuta Priäžäššä. Kerähmöh yhtäh kuin Karjalan karjalaiset, šamoin ni karjalaiset Venäjän muilta alovehilta šekä ulkomailta.

Teemavuosien järještämisen hyvänä koke- muksena on viime vuosi, mi mäni vepsäläisen kulttuurin merkeissä. Huolimatta šitä,

jotta Vepsäläisvuuvven ta- pahtumakalenteri ei ol- lun niin šuurimittani ta še oli pietty šuurin piirtein kansalaisjärještöjen voimil- la, kuitenkin vuuvven aikana oli keritty luatie melko äi- jän. Tärkeimmistä tapahtu- mista oli Vepsäläisen kult- tuurin Elonpuu-pruasniek- ka, Vepsäläini laulu Kaleva- lan mailla ta Elämän lanka- -projektit, tietokonferenšit ta tapuamiset kirjailijien kera.

UUSIE KEHITYŠMAHOL- LISUUKŠIE

Nuori Karjala -järještön jäsen Aleksei Tsikarev esiti issunošša alotehryh- män ehotuksen Šuomalais- ugrilaisen resurssikešku- šen peruštamiešta nyky-

sen Periodika-kuštantamon pohjalla. Tsikarevinmieleštä keškušsen peruštamini an- tais äijän ušie kehitys- mahollisuukšie. Kansal- liskielisien lehtien rin- nalla šaman katon alla vois keškittyä Karjalan kansalaisjärještöjen šekä šanaštokomiisin toiminnan, kumpaset ruvettais toimi- mah keškenäh yhteistyöššä.

Keškušsen peruštamini antais mahollisuuvven ke- hittyä monipuolista toimin- tua, ottaen käyttöh nyky- aikaset tehnologijat, kuten internettiresurssit, esimer- kiksi kansalliskieliset netti- lehet ta nettiradijo, erilaiset konferenšit, opetuškurššit ta muasteri-opit netin kaut- ti. Näin ollen käyttäen ušie toimintamuotoja vois šuaha

kiinnoštumah Kansalliskieli ta kulttuuri -aihiešta ušiemipie nuorie.

- Venäjän monissa re- gioniloissa on jo perušettu šemmosie keškušie ta ne melko hyvin toimitah, korošti Aleksei Tsikarev. Šuomalais-ugrilaini keškuš vois toimie kiintieššä yhteistyöššä niijen kera, omakšuen kokemušta.

Tsikarevin mieleštä ih- misresurssiešta ei ole puutehta, šekä Periodi- kan kuštantamošša, jotta kansalaisjärještöissä toimi- uššä äijän nerokkahie, kokene- hie ta aktiivisie ihmisie.

Karjalan tašavallan piä- mieš anto Kansallisuus- politiikan ministerijöl- lä tehtäväksi tutkie ky- šymykšen suomalais-ugri-

laisen keškušsen peruš- tamiešta.

EPPINI FORUMI

Karjalan kielen vuuvven merkittävimpiie kulttuurita- pahtumie on Eppini foru- mi, mi pietäh Petroskoissa 10.-15. kešäkuuta. Forumin puittehisša meinatah pi- tyä kansainvälini laulujuh- la ta suomalais-ugrilaisien Karg kučub -tanššifestivaali šekä järještätäh erilaisie tilaisuukšie: seminaarija, muasteri-oppija, näyttelyjä, teemailtoja.

Tapahtumah ošallistuu tanšši- ta lauluyhtye- hie Venäjän eri alovehilta, Šumešta, Virošta, Unkaris- ta, Liettuasta, Latvijašta.

Kanteletar kulttuuripäivien huippuna

Koštamuš: VII kansainvälini Kanteletar-festivaali oli omissettu Juakko Rugojevin 95-vuotispäivällä

Koko tuiskukuun ajan Koštamuksešša jatuttih Karjalaisen kulttuurin päi- vät. Niijen piätapahtumana oli VII kansainvälini Kante- letar-festivaali. Tänä vuote- na festivaali oli omissettu tunnetun karjalaisen kirjai- lijän Juakko Rugojevin 95- vuotispäivällä.

Jakov Vasiljevič Rugo- jev oli kotosin Koštamukšsen Šuojärven kyläštä. Hiän oli äijän luatin Koštamukšsen kotišeutumusejon peruš- tamista ta Vienan Karja- lan luonnon šäilyttämistä varten. Tärkeintä on še, jotta Rugojev omisša teokšissa aina kirjutti kar- jalaan kulttuurin ta kielen šäilyttämiešstä.

Festivaalin enšim- mäisenä päivänä, 1. kevät- kuuta, Koštamukšsen Hete- folklooriryhmä esitti kar- jalankielisen Samovuara- näytelmän Juakko Rugoje- vin teokšsen mukah. Kau-

KOHTAUŠ SAMOVUARA-NÄYTELMÄŠTÄ. NÄYTTELIJÄNÄ HETE-FOLKLOORIRYHMÄN ARTISTAT. KUVAT: MARIJA URBANOVIČ

MARKKINOISSA OLI MYNNISSÄ KARJALAIŠIEN MUASTERIEN KÄŠITÖITÄ.

nis karjalan kieli, karjalan rahvahan huumori, artis- tojen hyvä esittämini toi teokšsen tunnelman ta vai- kutti šuurešti kaččojih.

Šeuruavana päivänä vie- rahie otettih vaštah kä- sityömuasterien markki- noissa, missä kävijät šuatih tutuštuo Koštamukšsen, Ka- levalan, Jyškyjärven, Au- nukšsen muasterien ke- ra, voitih oštua karjalaisie kukloja, koruja, tuohituot- tieh, kankašlaukkuja ta

šamalla kuotella ičen koris- sella priänikköjä ta luatie šuojeluesinehie. Markkinat avattih Juakko Rugojevin runoilla, kumpasie luvet- tih koululaiset šuomen ta venäjän kielellä. Šen jälken Hete-ryhmä ilahutti viera- hie vitsikkähillä lauluilla ta piirileikkilöillä.

Kulttuuri- ta musejokeš- kuš esitti kakši näyttelyö: Karjalan kallivopiirrokšet ta Juakko Rugojev. Viera- hat tuttavvuššuttih Juakon

elämänkertomukšeh, näh- tih hänen työlaulun, viu- lun, piirrokšet ta tietyšti kirjat.

Festivaalin konserttioh- jelmah ošallissuttih folk- looriryhmät Koštamuksešta, Jyškyjärveštä, Aunuksešta, lapsien tanšširyhmät, kan- telehen soittajat ta kol- me kuoruo Oulušta ta Niivalašta.

Festivaali toi kaikilla äi- jän iluo, kumpani rupie pi- tään aikua lämmittämäh ih-

misien šyvämie.

Kaunis musiikki, kante- lehen šoitto ta karjalaiset laulut omašta armahašta muašta, kylänelämäštä, kumpasie jokahini meistä liittyy ta karjalan rahvahašta toi šemmoista vaikutušta, jotta šai monet muhimah ta šamalla kynnälet nouštih šilmih.

MARIJA URBANOVIČ

Kalevalan päivät

« Mieli miula luat'elevi,
aivoni ajattelevi,
lähtiekseni laulamahe,
šuvani šanelomahe...

KOHTAUŠ KOLME VEIKKUO-OOPPERAŠTA

Karjalaiset oopperat šuatih šuosijota

Musiikki: Kalevala-eepossan päivänä KT:n Musiikkiteatterissa piettiin kaksoisenši-ilta.

MARIJA KIRILLOVA

Ruvim Pergamentin *Kolme veikkuo* ta Boris Naprejevin *Ruokopilli* ollah yksinäytöksisies oopperoja, kumpaset pohjauvutah inkeriläisen laulajan Larin Parasken lauluih ta karjalaisih eeppeisih lauluih.

Molommat oopperat kuulutah Karjalan musiikkiklassikkoih, onnako niitä ei ole aikasemmin esitetty Petroskoissa. Ruvim

Pergamentin Kolme veikkuo -teoš vuotti šen toteutamista yli kuušikymmentä vuotta. Boris Naprejevin Ruokopilli oli aikasempah esitetty Šuomešša, onnako Venäjällä šitä esitettih ensimmäistä kertua. Esityksen jälkeh šäveltäjä tunnušti, jotta häntä kovašti yllätti ohjauksen omaperäni tulkinta, ilahutti orkesterin esitys šekä näyttelijien erikoisšyventymini ainehistoh.

Ohjuaja Vladislav Kapp, orkesterinjohtaja Sergei In'kov ta taiteilija Sergei Terentjev oli esitetty Karjalan kaččojilla arvoššettavakši musiikkiaineiston nykyi-kasen tulkinnan. Uuvvešša ohjaukšešša on yhytty rahvahan perintehet ta simfonini musiikki, tanššitaitehet ta mediainstallatio. Perintehehellen lavaššuksen šijašta näytelmäššä oli käytetty videoprojektioita.

Monet kaččojat, kumpasien joukošša oli kuin šuurie musiikin asientuntioita niin ni tavallisies musiikkitaitehen harraštajie, oltih šamua mieltä, jotta tämä on ylen tärkie tapahtuma Karjalan teatterielämäššä.

Omaperäni esitys herätti kaččojissa vaštakohtasie tuntehe, niin kuin ni kaikki, mi näyttäy epätavalliselta. Tuškin tämä yllättävä, kiistanalani ta ylen mielenkiintoni esitys jätti kenet välinpitämättömäkši.

Muutki kilpailijat šuatih diplomit ta muistolahjat. Kaikki ošallistujat šuatih lahjakši kilpailun sponsoriloilta elokuva- ta teatterilippuja, šekä makijaisie ta jätelyö.

VALERI SIDORKIN

Uuvvet tulkinat vai šisällön rikkahuš?

KSENIJA BURAVOVA

Tuiskukuun lopusša Kanšallisies kulttuurien keškuksešša piettih pyörie stola, kumpasen teemana oli Kalevala-eepossa Karjalan nykyi-kasen kulttuurin kontekstissa, uusies muotojen ta interpretatijojen eččimini. Toimehpito oli järješšetty KT:n Kalevalan päivät -kulttuuriaktijon puittehisša.

Kokoukšeh kerävyvtyih ihmiset, kumpasilla eepossan istorija ta erikoisuuvvet ollah hyvin tuttuja ta kumpaset käytetäh šitä omašša työššä ta tuotannošša. Kokoukšeh vetäjänä oli etnomusiikin tutkija Irina Semakova:

– On olomašša kakši muajilmantašan eepossua, karjalaisiet runot ta venäläisiet byyliniet. Toisualta ne pohjauvutah mytologijah ta toisualta šitouvutah elämän tapoih, še on rituaalijeh esitys. Eepossa on levie ta monilajini ilmiö, kumpaista pitäy tutkie monilta puolilta.

Jokahini toimehpivon ošallistuja oli voinun kertuo omie vaikutelmie, eepossan käyttämiseštä työššä musiikki-, horeografija-alalla, šäveltämiseššä. Vet aina on mukava kaččuo ta käsitellä šamua objektie erilaisista šuunnista.

Enšimmäisenä oman mielen kerto Kielen, kirjallisuuvven ta istorijan instituutin tutkija Valentina Mironova. Hiän käsitteli kyšymyštä, jotta nykyäh Karjalašša ei ole ni yhtä oikieta karjalaisita runonlajua. Tutkijan šanojen mukah kielitaijon propleemi on šen šyynä. Šiitä pitäy paissa ta ečcie ratkaisuja.

Kanšallisies teatterin ohjuaja Oleg Nikolajenko on šitä mieltä, jotta nykyi-kanen nuorisio tarviččou enemän visualista efektie:

– Kaikki miun vaikutelmat Karjalašta mie panin Kalevalah. Aina on mukava, konša teoš kuuluu ikivanhalla kielellä. Käyttimä nykyi-kasie teatterimuotoja emmäkä unohtan perintehehellenistä, tällä tavoin kaikilla tuttavat istorijat šuatih toisen elämän.

L'udmila Melentjeva vepšäläisen kuoron kera käyttäy eepossua konserttiohjelmissah. Kuoron johtaja ečciy uutta tyyliä ta šävelien moninaisuutta.

Voi šanuo, jotta ošallistujien mielet jakauvuttih. Yhet oltih šitä mieltä, jotta huomijota pitäy kiinnittyä eepossan muotoh, toisiet piettih tärkienä šisällön šäilyttämistä.

– Yksistäh ulkokuori ei pelašša tilannehta. Olen varma, jotta vain šisällön šäilyttämieni ta elvyttämieni on pohja kaikilla toisilla muotoilla. Kallehin täššä työššä on runojeh lukomini korkiella tašolla, korošti Oma pajo -kuoron johtaja Lubov' Nikitina.

Uutta tietuo pelin kautta

Kalevalan päivänä KT:n Kanšallini kirjašto järješti koululaisilla tiijotušleikkiohjelman. Alušta kotišeutukirjallisuuvven ošašton ruataja Jelena Saimonen kerto lapšilla Elias Lönnrotin elämäštä ta luomistyöštä, esitti Venäjällä ta Karjalašša luajittua Kalevala-eepossan kiännökšie venäjän, vepšan ta karjalan kielellä ta kerto mimmosilla kielillä vielä on kiännetty Kalevala. Kalevalan vietnamien kielellä on kiännätän runoilija Bui Voet Hoa karjalaisen kirjailijan Ort'to Stepanovin alottehešta. Taiteilija Luong Huan Doan oli kirjan kuvittajana.

Kirjašton ruatajat kešküšeltih lapšien kera šiitä, mitein Kalevala on esitetty eri julkaisuissa, folkloorissa, teatteri- ta elokuvataitehešša. Musiikkiošašton ruataja Jelena Šarahajeva kerto karjalaisies šäveltäjien tuotannošta ta Kalevalan motiiveista heijän šäveltämäššä musiikissa.

Šiitä nuori kuštantaja Ksenija Mihailova esitti lapšilla uuvven Kalevala-aiheisen tiijotušpelin, kumpasen hyö luajittih yheššä taiteilija Anastasija Trifanovan kera. Koululaisiet unohtaen ajašta šuurella innolla yhyttih pelih.

Kalevalan värikäš muajilma

KT:n Kanšallini musejo jo 23. kertah järješti lapšilla Kalevalan päivät -musejopruasniekan, kumpasen tarkotuksešša on tämän teokšeh populaarisointi lapšien ta nuorien kešeh lapšien, luomiskykyjen ta mielikuviutuksen kehittämieni.

Pruasniekan piätapahtu-

mana oli perintehehelleni lumella piiruštamiskilpailu nimeltäh *Kalevalan kirkkahat värit*. Kilpailuh ošallissuttih kolmen henken joukot kaurpunkin 13 koulušta, kahešta gimnasijašta, kadettikoulušta šekä nellä perehjokkula.

Kilpailulukenttäni oli

Kuvernööripuiston lumipeite ta työväläinehinä oltih väriovelillä täytetyt muovipulot ruiskun kera.

Perehjokkuloista parhaksi oli valittu Ulitinien perehen piiruššus. Koululaisista ensimmäisellä šijalla piäsi gimnasija №37, toisella – koulu №11 ta kolmannella

– gimnasija №30. Voittajat šuatih piäpalkinnot.

Muutki kilpailijat šuatih diplomit ta muistolahjat. Kaikki ošallistujat šuatih lahjakši kilpailun sponsoriloilta elokuva- ta teatterilippuja, šekä makijaisie ta jätelyö.

VALERI SIDORKIN

Emmä hävie, kun ollemma yheššä

Kansalaistoiminta: Karjalan Rahvahan Liiton johtokunnan toiminnašta vuotena 2012

Vuotena 2012 KRL:n johtokunnassa ruato 14 henkie: Jelena Migunova, Natalja Sinitškaja, Natalja Vorobei, Galina Lettjeva, Valentina Karakina, Svetlana Kondratjeva, Tatjana Klejerova, Aleksandr Jeremejev, Nadežda Bukina, Marija Urbanovič, Nadežda Kalmikova, Tamara Ščerbakova, Aleksei Tšikarev, Ksenija Buravova.

SOSIAALIVERKOŠTOT APUH

Vuotena 2012 liittolaisilla oli äijän työtä. Šulakuušašša pitimä Kičči-kočči, kisuumah-projektin ohjelmua Petroskoin koulušašša n:o 2 ta Priäžän piirin Vieljärveššä ta Jessoiläššä. Yhtymä Meijän pajo -joukon 15-vuotispäivällä omisettuh pitoh.

Šulakuušašša alko toimie Paginkanzu-klubi, kumpais-ta vetäy johtokunnan jäšen Natalja Vorobei. Kakšikolme kertua kuukauveššä Petroskoin karjalaiset kerävytäh pakajamah muamontkieltä Kansallisien kulttuurien kešukšeh. Joka kerta klubin vierahana on kuulusa ihmini. Sosiaaliverkoštošša V Kontakte-šivuilla niisi on avattu Paginkanzu-joukko, mistä šuau tietyä klubin uutisista, kaččuov kuvie ta yhtyö klubin jäšeneksi. Tah-tosin kiittä Nataljua täštä tärkeštä työštä. V Kontakte-nettišivuilla on šamoin KRL:n joukkoki. Šiitä šuau lukie venäjänkielise uutis-järještön toiminnašta kehittämistä projektiloista, kaččuov kuvie ta yhtyö kešukšteluh. Kuččusin kaikkie internetin käyttäjie yhtymäh meijän joukkoh.

PROJEKTITOIMINTA

Vuotena 2012 Liitto toteutti kakši projektie. Karjalaiset puvut omin käsin -projekti oli toteutettu yheššä KRL:n Vieljärven ošašton kera. Projektih oli käytetty 60 tuhatta rupl'ua. Näih varoih oli ošettu kakši ompe-lukonehta, kankahat, kumpasista Vieljärven KRL:n

KIELIKURŠŠIT JYŠKYJÄRVEŠŠÄ KEŠÄLLÄ 2012. OPETTAMAŠŠA VALENTINA KARAKINA. KUVA: OLGA MELENTJEVA

alaošašton neiččyset Margarita Kemppaisen joholla ommeltih 20 pukuo. Projektin presentatijo piettih Kinnermäellä elokuušašša.

Toini šuuri projekti "Kyykkä karjalaisien brendina ta Vesselä karjala" voitti projektien kilpailušašša kešällä. Šen toteuttamieh šaima 360 tuhatta rupl'ua. Šajekuušašša pitimä Petroskoissa Kyykkä-seminaarin, kumpaseššä opaštima rahvašta peluamah kyykkyä. Seminaarih oli valmistettu 20 loutua kyykkäpelivehkehien kera, 40 paitua, 300 pientä buklettie pelišiäntöjeh kera. Seminaarih yhty 30 henkie Priäžän, Aunukšen, Louhen, Kalevalan piiristä, Koštamukšešta, Segežašta ta Petroskoista. Opaštajakši oli kuččutu Žanna Tikkanen.

Projektin toisen ošan puittehissa oli luajittu lapšien stolapelit. Yhteheš 50 komplektie: 30 livvin murtehella ta 20 vienankarjalan murtehella. Joka

komplektissa on kuuši pelie. Pelit šuatih käyttöh koulut ta päiväkojit šekä Petroskoin yliopisto, Kansallisien kulttuurien kešukš ta Pedagogini akatemija. Pimiokuušašša KRL:n johtokunnan jäšenien ta liittolaisien voimilla oli pietty pelien presentatijoi-ta Aunukšen, Priäžän, Kalevalan, Louhen, Karhumäjien piirilöissä, Koštamukšešta ta Petroskoissa.

Kešällä uuvvistu Vienan Karjala -lehti, kumpasen peruštajien joukkoh kuuluu šamoin Karjalan Rahvahan Liitto. Heinäkuun alušta lehti rupesi ilmeštymäh kaheksänšivusena kakši kertua kuukauveššä.

Vuuvvešta 2009 joka vuosi ilmeštyy karjalankielini kormanokalenteri. Tänä vuotena še oli luajittu Nuori Karjala -järještön avulla. Iellähki meinuamma luatie šemmosie kalenterija.

Šykyšyllä Unkarissa piettih šuomalais-ugrilaisien kanšoien kongressi, kumpaseh yhty KRL:n liittolaisieki. Rahvaš yhyttih eri ošaštojen toimintah, piettih pakinua. Kongressi näytti, kuin mahtava on šuomalais-ugrilaisien muajilma, mitä toiset kanšat luajitah omien kielien kehittämisen hyväkši.

Talvikuušašša Kansallisien kulttuurien kešukš täytti 20

vuotta, KRL yhty kešukšen vuotispäivän pitoloih ta piti Oma Pajo -kuoron konsertin "Joga linnul on oma pežä kallis".

ŠIVISSYŠŠEURA KANNATAJANA

Vuuvven 2013 alušašša Petroskoissa tapasima Šivissyššeuran johtajan Eeva-Kaisa Linnan ta miettimä tulovuua yhteistyötä. Karjalan Šivissyššeuura on ollut aina KRL:n kannattajana ta auttajana. Šeuura on kannattann Kyykkä karjalaisien brendina ta Vesselä karjala -projektie. KSS iellähki auttaa Oma Mua - ta Vienan Karjala -lehtien tiluamieššä niillä, kumpasilla ei ole varua tilata lehtie täyvellä hinnalla. Šamoin KSS lupasi kannatušta KRL:n tulevissa projektiloissa: Kyykkäpelikilpailuissa ta Luukomisen kurššit-projektissa, kumpasen puittehissa meinuamma opaštua rahvašta lukomah karjalan kielellä Oma Mua ta Vienan Karjala-lehtien avulla. Vuuvvešta 2004 Karjalan Šivissyššeuura on kannattann Kansainvälise kielikurššija, kumpasie järješsetäh kešan aikana.

Vuuvven 2012 kielikurššit piettih Jyškyjärvellä, tänä vuotena rahvaš tullah Vuokiniemeh. Jo monta vuot-ta kurššien opaštajina ollah KRL:n jäšenet Valenti-

na Karakina ta Olga Karlova. Kurššilaisina tavallah ollah koulujen opaštajat ta päiväkotien kašvattajat.

LYYDILÄISET OMUA MURREHTA ŠÄILYTTÄMÄŠŠÄ

Tuiskukuušašša šanaštokomii-sin issunnolla, kunne kuččuttih KRL:n johtokunnan etuštajie, kaččottih karjalan kielen lyydin murtehen kehityškyšymyštä: kirjaimikuo ta opaššuškirjojen valmistamista. Issunnolla kai-kin oltih šamua mieltä, jotta enšin pitäy piättyä mimmosen alamurtehen pohjalla ruvetah kehittämäh kielio-pie, toisekši pitäy lukie kuin äijä halukašta tahtou opaštua lyydin murrehta.

Pyhäjärven lyydiläiset kyšyttih KRL:itä apuo oman kyläjärještön peruštamieššä. Vaikka i toimiu täššä KRL:n ošašto, kuitenki kyläläiset tahotah šen lisäksi oman, kumpasen tarkotuksešä olis karjalan kielen lyydin murtehen šäilyttämieni ta perintehellisen käsitöjien kehittämieni.

POHATTA TAPAHTUMISTA TUISKUKUU

Vieljärvellä piettih Oma Koti -kilpailu, mih yhty viisi perehtä Vieljärven, Nuožjärven Jessoilan kylistä.

Tuiskukuušašša Nuori Kar-

jala -järještö piti 20-vuotispäiväjuhlan. Jo monta vuot-ta meijän järještöt ollah hyvät yštävät ta partn'oorit.

Muamontkielen päiväkši Kansallisien kulttuurien kešukšeššä pitimä Pa-jatammo yhtes -illačun, kumpaseššä opaštima rahvašta tanššimah ta laulamah. Tahtosinkiittä L'ubov Nikitinua, Emma Jolinua ta Andrei Anisimovie avušta illačun järještämieššä.

LAJIT EI AUTETA, KUN IČE EMMÄ TAHTONE

Viime vuotena yheššä muijen kansalaisjärještöjeh kera käsitteimä Periodikan kyšymyštä. Muissutan, jotta še tahottih yhytyä toisen venäjänkielisen joukko-viestimien kera yhtehiseh holdingih. KRL oli jyrkästi vaštah šitä. Myö tahtosima, jotta kuštantamo šäilyttäis iččenäisyteh. Viimesellä karjalaisien, vepšäläisien ta šuomalaisien neuvošton issunnollakanšalliset järještöt ehotettih KT:n piämiehellä luatie Periodikan pohjalla šuomalais-ugrilaini kešukš, kumpaseh kansalliskielisen lehtien lisäksi kuulut-tais kansalliset järještöt, toimis projektiošašto ta šanaštokomiisi.

Vuuvven 2012 aikana Liiton johtokunnan jäšenet yhyttih erilaisih issun-toloih, missä puolissetti-h oman rahvahan etuja ta omua kieltä. Aina olem-ma pitän pakinua muamontkielen šäilyttämieššä ta kehittämieššä ta starainun šuattua omat kehotukšet virkamiehien kuultavakši. Še on vaikie, ka tärke työ.

Kun myö, karjalaiset, emmä ruvenne puhumah yhteh hiileh, kun ruven-nemma jakautumah ken on parempi lyydiläiset, livviläiset vai vienankarjalaiset, niin ei meijän iäni loitoš kuulu, še uppou omah riitah. Kun emmä ruvenne huikietta pakajamah muamontkielellä toini toisen ta lapšien kera joka paikaššä, ei meilä auteta meijän kie-li ta oikeukšie puolista-jat lajit, eikä uuvvet yhtymät ta järještöt eikä pajot ta tanššit. Meitä on jänyn vain pikkaraini oša omalla mualla - 7 %. Kun emmä tahtone hävitä kokonah, pi-täy pisyö yheššä.

JELENA MIGUNOVA

Tulkua vuosikerämhöh!

Karjalan Rahvahan Liitto kuččuov kaikkie vuosikerämhöllä, mi alkau 17. kevätkuuta klo 14.00 Petroskoin Šuomalais-ugrilaiššä kouluššä (Maksim Gor'kinkatu, 2).

Kaupunki Nevalla kunnivoittau muistuo

Šotaistorija: Tänä vuotena täyty 70 vuotta Leningradin šalpaukšen murrošta

Louhen kylän eläjä Foma Aleksejevič Petrov (šynt. vuotena 1919) oli piirin šotakomitietan kučuttujen rivilöissä. Politrukki Prokko Petrov Lehon kylästä, ruškiearmeijalaini Miikka-Patrakejev Rukajärveltä ta monet muut meijän muanmiehet ei myöššytty Šuurešta Isänmuallisešta šovašta.

Leningradin šotilašpiirin 8. kaikilla ašelajiloilla yhtehini armeija oli kovottu šykyšyllä 1939 vuotena Karjalan eläijistä. Vuotena 1940 še liitettih Baltijan Erikoisšotilašpiirin joukkoh, a kešällä 1941 armeija otti vaštah vihollisjoukkoja Taurogen-linnoitušalovehella (nyk. Taurag) rajalla Itä-Prusijan kera. Perätyymismatka Liettuašta koko Baltijan kautti Oranienbaumih šuate on täynnä meijän muanmiehien monilukusie velleyšhautoja.

Vuuvven 1941 šyvyškuun alušša armeijan šotajoukot käytih taisteluoja Leningradin etuštalla, ne šuatih puoluštua Oranienbaumin šillanpiäšema, šatama ta Ruškien lipun Baltijan laivašton Lomonosov-rannikkotukikohta.

PUOLUŠUŠLINJALLA

Pimiekuun 1941 alušša armeijan kenttäjohtokunta, toimiyhtymät ta joukko-osaštot oli šierretty Leningradin rintaman itäpuolen puolušuškaistalla šekä Nevan šillanpiäšemalla Moskovan Dubrovkan luona (Nevan läntti). Kakši kuukautta oli käyty kovijia hyökkäyštaieluoja, kumpasien tarkotuksena oli šuaha murtua šalpaušrenkaš.

Neva-joven jätyymisen jälkeh Nevan läntin šotajoukot oli evakoitu.

Pakkaiškuušta 1942 Laatokan jäitä myöte šalpaušrenkahašta šierretyt 8. armeijan yksiköt oli täytetty. Nämä joukko-osaštot ašettavuttih puolušukšeh linjalla Laatokan järven šuvirannikošta Kirovin rautatieh šuate.

Konša šakšalaisien uhka Gruzino-šillanpiäšeman puolešta oli ohi, 8. armeija hyökkäsi šalpaušrenkahan murtoh. Volhovin rintaman joukošta armeija ošallistu vuuvven 1942 Sin'avinin hyökkäyštaieluluih.

HENKEN HINNALLA

Pakkaiškuušta 1943 Volhovin rintaman tarkka-ampujadi-

JUURI 8. ARMEIJA VUOTENA 1944 ANTO RATKAIŠOVAN ISKUN LENINGRADIN RINTAMAN PAKKAIŠKUUN JYRINÄ-OPERATIJOŠŠA.

visionit ta tankkijoukot ry-näköitih Gontovaja Lipka-, Lipka-, Rošha "Kruglaja", Raboči pos'olok 8-, Gaitolovo-Tortolovo-jälinnotuksie. Leningradilaiset divisionit, tarkka-ampuja- ta tankkijoukot heilä vaštah raivattih tietä Wilhelm Ritter von Leeb in rautavyöhykkehešta läpi.

18. pakkaiškuuta 1943 Leningradin rintaman 123. tarkka-ampujajoukon enšimmäini pataljooni ta Volhovin rintaman 372. tarkka-ampujadivisionin 1240. rykmentin enšimmäini pataljooni tavattih. Joka šiertymismetri oli makšettu veren hinnalla. Karjalašša vuotena 1940 muovošsettu 71. tarkka-ampujadivisioni mänetti 12 000 šotilašta ta komentajua. Sin'avinien kukkulojen rinteillä oli kuatun kokonaini 314. tarkka-ampujadivisionin rykmentti.

RATKAIŠOVA ISKU

Šalpaušmurron jälkeh vielä kokonaisen vuuvven šinikähäšti levennettih "šurman käytävyä" ta valmistavuttih ratkaišovah hyök-

käykšeh. Heinäkuušta 1943 armeija kävi kovijia taisteluoja Mga-ašemašta.

Juuri 8. armeija vuotena 1944 anto ratkaišovan iskun Leningradin rintaman Pakkaiškuun jyrinä-operatiijošša, kumpasien päätökšenä oli Leningradin vapauttamini šalpauksešta.

MUISTO ELÄY

Šalpaukšen murron 70-vuotispäivän kunnivoksi 8. armeijan šijoutumispaikašša Lomonosovipiirin Porožkikylän lähellä 400 entusias-tie erilaisista šotaistorijan šeuroista järješsettih prunasniekan nimeltäh Murto-linjalla.

Yheššä muijen juhlapitoloih ošallistujien kera myö laškoma šeppelehie Pakkaiškuun jyrinä-memorialilla. Kultakirjaimilla on ikuissettu 8.armeijan muisto näillä verisien taistelujen paikoilla. Vuotena 1941 meijän muanmiehet pietetih šakšalaisjoukot Oranienbaum in šillanpiäšeman linjalla, a vuotena 1944 Leningradin rintaman šota-

27. PAKKAIŠKUUTA 1944 VUOTENA LENINGRADIN ŠALPAUŠ OLI TÄYŠIN LOPETETTU.

joukkojen riveissä ajettih pois vihollisen.

On ylen suali, jotta meijän veteraanit ei nähty, kuin kaupunki Nevala pruasnuičči Leningradin voiton päivä. Tuhannet ihmiset tuotih kukkie ta šeppelehie Muamo-šynnyinmuu- muistomerkillä Piskar'ovin hautašmualla. Illalla Piiterin taivahan

valotti kaunis ilotulituš. Pietarin ta Puavilan linnotuksen tykit amuttih 24 yhteislaukkašta, niin kuin ni 1944 vuotena.

Poissutah elävien kirjoista viimeiset voittajien polven etuštajat. Onnako šalpaukšen ahinkošta kiskottu šuuri kaupunki Nevalla ei unoha heijän šankaruutta ta kunnivoit-

tau niijen muistuo. Nevan läntillä, Sin'avinien kukkuloilla, Apraksin gorodok-mečiköššä on ikuissettu muisto miän muanmiehistä, kumpaset taisseltih viimeseh henkenvetoh šuate ta voitettih taisteluušta Leningradin puolešta.

JEKATERINA MEDVEDEVA

Vapua-aika

» RAHVAHAN VIISAHUS

Viha viepi vil'lan muašta, katehuš kalan veještä.
(karjalaini šananlašku)

» ANONSSI

KUKLATALO-NÄYTTELYŠALI. AUNUKŠEN TAŠANKOT.

30.03. ŠUATEN Kuvataiteilijien Juri Bobinin ta Juri Kannojevin (Aunuš) töijen näyttely.

ENŠIARKI-ŠUOVATTA

12.00-17.00

→ Adressi: La Rochellen katu, 13
→ Telefoni: 77-34-56

KAUPUNKIN NÄYTTELYŠALI. GRAAFINI ŠUUNNITTELU.

6.03. ALKUUN Graafisien šuunnittelijien Aleksandr, Svetlana, Aleksandra ta Anastasija Faldinin (Piiteri) näyttely. Esillä noin 100 plakattie, merkkie ta muotovalokuvua.

TOINIARKI-PYHÄPÄIVÄ

12.00-19.00

→ Adressi: Lenininkatu, 26
→ Telefoni: 78-16-50

KARJALAN KANŠALLINI MUSEJO. MISSIONA ŠÄILYTTÄMINI.

7.04 ŠUATEN Esillä viime vuosina šuatuja musejoesinehie šekä vuosina 2007-2012 entisestettyjä esinehie.

TOINIARKI-PYHÄPÄIVÄ

10.00-17.30

→ Adressi: Leninin aukio, 1
→ Telefoni: 76-94-79

KARJALAN TAITEHMUSEJO. HIL'L'AISUUŠ MUAJILMAN YLLÄ.

10.03. ŠUATEN Kuvataiteilija Jevgeni Orlovin (Piiteri) näyttely. Esillä maalaukšie ta objektija.

TOINIARKI-PYHÄPÄIVÄ

10.00-18.00

→ Adressi: Karl Marxin katu, 8
→ Telefoni: 78-37-13

KARJALAN TAITEHMUSEJO. KOTIMATALLA.

31.03. ŠUATEN Kuvataiteilija Andrei Vetrogonskin (Piiteri) töijen näyttely. Esillä yli šata maalaušta ta piirrošta.

TOINIARKI-PYHÄPÄIVÄ

10.00-18.00

→ Adressi: Karl Marxin katu, 8
→ Telefoni: 78-37-13

KIŽIN NÄYTTELYŠALI. KARJALAN KANŠANOMANI VENEHRAKENNUŠ.

14.04. ŠUATEN Venehkuletukšen istorijašta kertovašša näyttelyššä esinehie Kižin musejon, Karjalan Kanšallisen musejon ta Pol'arni Odissei -musejon kokoelmista.

ENŠIARKI-PYHÄPÄIVÄ

10.00-18.00

→ Adressi: Kirovin aukio, 10a
→ Telefoni: 78-35-43

Arhiivanhoitaja Louhešta

LOUHEN PIIRIN VUUVVEN 2012 LAUREATTI IRINA SISOJEVA. KUVA: GALINA LUZGANOVA

**Pakkaiskuuša Louhen piirin kulttuuritalošša juhli-
tih parahie ihmisie, Louhen
piirin vuuvven 2012 laure-
attija. Lauriattien joukošša
oli vanhempie arhiivanhoi-
taja Irina Sisojeva.**

Ammusista ajoista arhiivan ruatajat on šäilytetty ihmiesajatuksien uarterhie kirjaštojen, kirjavarastojen ta musejojen hil'l'aisuuvvešša. Nykyjä arhiivan tehtävät on huomattavašti levitty. Šemmoni ammattimieš kuin arhiivanhoitaja, nyt on ylen tarvis ei yksistäh istorijallisissa arhiivoissa, ka vielä i monissa muissa laitokšissa.

Piirin arhiivan fondiloissa šäilytäh eri laitokšien ta järještöjen ainehistot. Irina Sisojeva oikein hyvin tietäy mitein tärkie tehtävä on näijen tietöjen ta ainehistöjen šäilyttämini. Vet

paičči tietehellistä toimintua arhiivan ruatajilla on käytännöllisie tehtävie. Esimerkiksi širtyen eläkkehelä kyläläiset juuri arhiivašta šuahah tarvittavie työelämyä, palkkua ta työoloja koškovie toivissukšie. Arhiiva antau monie muitaki tietoja ta toivissukšie, kumpasie tarvith erilaisien propheemien ratkaisemisešša. Šentäh laitokšien arhiivatietöjen täyventämiseh ta šäilyttämiseh Irina Sisojeva šuhtautuu tunnollisešti ta oikein šuurella vastuulla.

Hänen ošallistumisella viime vuuvven yheksän kuukauven aikana piirin arhiiva täytti yli 800 ihmiesien tiijušteluo, mi on yli kahta kertua enemmän šuunniteltuo kunnallisteh-tävyä.

Louhen piirin arhiivalla on hyvin tärkie kulttuurišivissyštehtävä. Irina

Sisojeva on antan šuuren panokšen Louhen piirin istorija dokumenttiloissa-presentation šekä piirin istorijašta kertöjen kahen valokuva-näyttelyn valmistamiseh. Viime vuotena Irina ošallistu Istorijan yhistäjä voima-online-konferenšših, mis-sä kerto omašta pohatašta kokemukšešta piirin kou-lulaisilla. Irina kašvattau nuorta polvie, opaštuo oman työn erikoisuukšie arhiivah praktikalla tulijilla vapuaeh-tosilla ta opaštujilla.

Irina on šyntyn ta kašvan monenlapšen pereheššä, missä jokahisen voimien mukani työ ei ollun velvollini, ka še oli ylen tarpehellini. Ei ole olomašša šemmoista työtä, kumpani ei olis voimie mukah tällä vuatimatomalla ta viehättävällä naisella. Hiän on parahana esimerkkinä kaikesša omilla kolmella lapšella ta nellällä

« Irina kašvattau nuorta polvie, opaštuo oman työn erikoisuukšie arhiivah praktikalla tulijilla vapuaehtosilla ta opaštujilla.

punukoillah. Irinan talošša ta šen ympäri kašvau äijä kukkie, kumpaset ilahutetah kävijien šilmie alkukevyašta myöhäseh šykyšyh šuate. Naini huolellisešti ta šuurella rakkahuolla hoitau omua muata, tämä työ antau hyvie tulokšie. Irinan kotipihašša kašvau muštamarja-aroniapuita, viinimarjapenšahie, manšikkapenkkiä, kašvihuoehissa kašvetah erilaiset vihannekšet. Vierahanvarasen emännän stolalla on aina tarjolla mečän antimie.

Perehen jäsenet arvošetah muamon, naisen ämmön hoituo ta makšetah hänellä omalla lämmöllä ta rakkahuolla.

Irina Sisojevan tunnollini työ ta korkie ammatitaito šekä šuuri panoš arhiivatoimintah oli niisi korkiešti arvošettu. Kevätkuuša 2012 naisella oli myönnetty KT:n Lajenhvyäkšymiskokouksen kiitoškirjaseh a vuuvven 2012 työn tulokšien mukah hänet valittih Louhen piirin laureattien joukkoh.

GALINA LUZGANOVA

Netälän päivä	Petroskoi		Kemi		Kalevala		Koštamuš		Louhi		Mujejärvi	
	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ
SE 13 ⁰³	☾ -16	☁ -9	☁ -16	☀ -20	☁ -19	☁ -12	☾ -20	☁ -13	☁ -16	☀ -9	☁ -14	☁ -19
NE 14 ⁰³	☁ -15	☁ -8	☁ -12	☁ -14	☁ -13	☁ -9	☁ -13	☁ -9	☁ -12	☁ -14	☁ -15	☁ -14
PI 15 ⁰³	☁ -12	☁ -8	☾ -19	☁ -14	☁ -16	☀ -12	☁ -17	☁ -13	☾ -19	☁ -14	☾ -19	☁ -16
SU 16 ⁰³	☾ -16	☀ -8	☾ -16	☀ -19	☾ -18	☀ -8	☾ -19	☀ -9	☾ -16	☀ -19	☾ -16	☀ -18
PY 17 ⁰³	☁ -15	☁ -8	☾ -14	☁ -16	☾ -13	☀ -6	☾ -15	☀ -7	☾ -14	☁ -16	☾ -13	☁ -16
EN 18 ⁰³	☁ -15	☀ -9	☁ -12	☁ -14	☁ -13	☀ -5	☾ -13	☀ -5	☁ -12	☁ -14	☁ -12	☁ -13
TO 19 ⁰³	☁ -14	☁ -6	☁ -11	☁ -12	☾ -14	☁ -5	☾ -15	☁ -6	☁ -11	☁ -12	☁ -11	☁ -12

» ANEKDOTTI

– Pappa, mintäh meilä ei ole autuo? kyšy poika tuatolta.
– Meilä ei ole rahua autoh.
Vot kun šie ruvennet ahkerašti opaštumah, et rupie laiskotelomah, niin šiušta tuluo hyvä ammattimieš ta šie oššat ičellä auton.
– Kaniin šie pappa laiskotelit koulušša?

YHTEISKUNTAPOLIITTINI LEHTI, KUMPA
ILMESTYY KARJALAN KIELEN VIENANKARJALAN
MURTEHELLE

Vienan Karjala

Karjalan rahvahan lehti on perüšsettu 28. talvikuuta 1999.
Lehen on rekisteröiny Venäjän Federatijon Kirjapainoalan komiteetta, rekisterinumero «3»-0186

PERUŠTAJAT :
Karjalan tašavallan lakijenhvyäkšymiskokouš,
Karjalan tašavallan hallituš,
Karjalan Rahvahan Liitto,
Valtjollini unitaarini laitoš "Periodika"-kuštantamo

Piätoimittaja Olga MELENTJEVA
TOIMITUKŠEN OŠOITEH :
Titovinkatu 3, 185035 Petroskoi, Karjalan tašavalta
Tel: (8 142) 78 29 32; faksi: (8 142) 78 36 29
e-mail: vienankarjala@mail.ru; vienan@sampo.ru
<http://vienan.rkperiodika.ru>

Julkaisija:
Valtjollini unitaarini laitoš
«Periodika»-kuštantamo
Painettu Verso-kirjapainošša:
185031, Petroskoi, Varkaukšen rantakatu, 1a

№ 5 (357) 13.03.2013
Allakirjutettu painettavakši 12.03.2013
klo 12.00

***
→ Indeksi 84593
→ Painoš 700
→ Tilauš 192
→ Hintu 10.00 rpl

Nuoren kynästä

« Olen löytän oman paikan elämässäni ta tämä paikka on miun kylässä.

Muamon šuuri šyvänin

Joka 8. kevätkuuta mie aina lähen kotih onnitte-lomah muamuo pruasnie-kalla. Še tuli jo hyväksi perinteheksi, tavallisešti oššan mitänih mukavua ta epätavallista lahjakši. Muamoni tykkyäy erilaisie yllätyksie. Tämäki kerta ei ollut poikkeuksellini. Haluon kertuo muamoštani, ihmiseštä, kumpani on aina lähellä ta aina auttau, antau hyvie neuvoja.

PUATANEN TYTTÖ

Miun muamo, Nina Nikolajevna Lokkina on šyntyn 13. šajekuuta 1956 vuotena, Puatanešša, Karhumäjien piirissä. Hiän kašvo šuurešša perehešša, missä oltih vanhemmat ta viisi lašta, kolme tyttyö ta kakši veikko. Enšin pereh eli Gumarino-kylässä. Šiitä ukko oli työmatalla Ahvenlammissa ta šielä muamo opaštu kolme luokkua. Ukoni Nikolai Konstantinovič koko elämän ruato uitošša, meččälaitokšešša hiän oli johtajana. Ämmöni Klavdija Iljinična alušta ruato kolhoosissa, šiitä hänen piti erota työštä ta kašvattua lapšie.

LAPŠUUŠ SELLIN KYLÄŠŠÄ

Ukon työmatan jälkeh pereh muutti Šel'In kyläh, missä rakenti šuuren talon. Kaikki šukulaiset, toiset ämmöt, ukot elettihi niise šielä. Muamon vanhemmat oltih ihan tovelliset kyläläiset, koko elämän elettihi kylässä eikä voitu kuvitella toista elämyä ilman kotikylyä.

Ennein Šel'In kylässä oli oikein šuuri koulu, šiinä koulušša muamo opaštu ta lopetti kaheksan luokkua. Koulušša hiän oikein hyvä opaštu, äšen autto opaštajua tarkaštamah koululaisien työvihkoja. Muamolla oli mahdollisuus lähete opaštumah Puateneh, onnako hiän läksi Petroskoih.

KAUPUNKIELÄMÄ

Nina piäsi opaštumah Petroskoih pedagogiseh opistoh numero 1. alkeisluokkien opaštajakši. Pegagogisen praktikan aikana neičyt harjotteli Karhumäjien piirin Ahvenlammissa, missä enneni iče opaštu.

Opiston jälkeh Nina jäi Petroskoih, missä rupesi vähäsen tienuamah rahua Kantele-folkloriryhmässä.

KEŠÄLLÄ LOMAN AIKANA NINAN LAPŠET AINA STARAJAH KERÄYTYÖ YHTEH. KUVAT: TATJANA DEMBITSKAJA

VAŠŠAKŠIEN ŠUANTI ON TÄRKIE KEŠÄHOMMA.

Hänen vanhempi čikko Nadežda jo ruato šielä. Enšin hiän autto ompelomah pukuja, šiitä rupesi laulamah ta šoittamah kantelelehella. Nina ruato Kantele-ryhmässä 11 vuotta, hiän äijän kierteli muajilmua. 30-vuotisena hiän šynnytti ensimmäisen pojan. Liäkäririt šanottih hänellä, jotta pojalla on heikko tehveyš, pitäy olla vereš ilma ta toini elämäntapa. Muamo piäti, jotta piti myöštyö kyläh, kuni kaikki Kantelehytyvehen artistat oltih vierailumatalla, hiän ei šanon täštä kellänä.

PEREHEN HOMMAT TA HUOLET

Muamo myöšty vanhempien kotih ta ukko oikein kirosi häntä. Šilloin päinvaštoin kaikin lähettihi kaupunkih elämäh ta tienuamah rahua. Ukko ajatteli, jotta muamo tällä tavoin rikkou oman elämän. Naini vaštasi šiih, jotta kaikki vielä tulou.

Nina ei konšana varannun työtä, hiän ruato poštissa, kirjaštošša, kaupășaki. Vuotena 1988 talvi-

« Nina ruato Kantele-ryhmässä 11 vuotta, hiän äijän kierteli muajilmua.

kuušša muamo mäni miehellä ta šai vielä nellä lašta. Šuuri pereh rupesi elämäh omašša puutalošša kylän šuvipuolešša. Muamo ruato fermalla ta kašvatti lapšie. Konša kylässä ei jänyn hyvyä työtä ta ihmiset ruvettihi lähtömäh pois, rupesi ma pitämäh omua šiivattua, niin kuin pieni ferma oli. Aina ihmettelen, mittein hiän kaikki kerkiey, niin šuuri pereh, äijän lapšie, šiivattua. En ole konšana kuullun häneštä, jotta hiän ois vaipun. Muamo opašti meilä kaikenmoista kotityötä, voimma niittyä, lypšyä, ajua traktorie, onkittua, hoitua šiivattua.

EN SALEIČE VALINNAŠTA

Nyt myö, lapšet, harvemmin piäšemmä käymäh kotih, onnako aina staraičemma keräytyö yhteh loman aikana, eniten kešällä. Šoittelen pienemmällä veikolla, kumpani jo opaštuu koulušša ta aina muissutan, jotta ei unohtais auttua muamuo.

Kylässä talven aikana eläy noin 50 ihmistä, ei ole työpaikkoja, rahotušta, onnako muamo ei sualiuvu, hänellä on niin äijän positiivie ta intusiasmie. Hiän tykkyäy keksie ušie ajatukse, mitä parempua vois luatie omašša talošša ta kylässäki.

Ušeičči ajattelen, mimonni elämä olis muamolila, još hiän jäis kaupunkih. Vet še olis ihan toini kotalo, varmašti olis vähemmän vaikeukse ta proplemie. Onnako kyšymykses, oletko konšana saleinun, kun myöššyt elämäh kyläh, muamo tarkkah vaštua: "En. Mie olen löytän oman paikan elämäššäni ta tämä paikka on miun kylässä."

TATJANA DEMBITSKAJA

KirjallisuusšivU

« ”Šillä paikalla nyt kašvau šuurija malinnikkoja, mua niisi parentau huavojah”, vaštasi ämmö.

» MUISTELEMA MUINOSIE

Kalevalašša eläjä Tyyne Rugojeva tietäy äijän vanhanaikusie karjalaisie lauluja. Naini hellävaroin kirjuttau talteh kaikki laulut, mit tullah muistih. Niitä on keräytyn jo pakšu vihko. Ämmön laulammat laulut on painuttu Tyynen mieleh. Ne innošettih naista otamah kynän käteh. Hiän kirjutti niih jatkon ta kekši ušiempie ušie lauluja ta častuškoja.

Unilaulu tytöllä

Nyt mie laulan pitän laulun
Uinottuaissa univirren,
Helähtän lapšellani
Pienosella tyttärellä.
Tule Uniukko tänne,
Tuo šie unta tullesšaši,
Šivo lapšien šilmät kiini,
Kirjavalla nuorasella,
Tuuti, tuuti, tyttöseni,
Tuuti, pieni kyyhkyseni.

Mänkyä, kylän koirat, kotih,
Lehmät, mänkyä laitumella,
Elkyä lapšie noššattakkua,
Heijän unie ševottakkua.
Kašva, lapši, kaunehena,

Kaunehena, tervehenä.
Olkah šiula tuuhie tukka,
Tuuhie tukka, pitkä kašša
Tuuti, tuuti, tyttöseni,
Tuuti, muamon marjaseni.

Tulkah šiušta ruataja,
Levien leivän paistaja,
Vielä hyvä emäntä,
Jottei moittis isäntä.
Kašva puolan poimijakši,
Karpalojen kantajakši
Juopukkaisen juontajakši,
Mussikkaisen myöntäjäkši.
Tuuti, tuuti, tyttöseni,
Tuuti, pieni lintuseni.

Častuškoja

Kello käyvä klokšuttau,
Isäntä aštuo kopšuttau
Nahkakenkät jalašša,
Ravattinauha kaklašša.

Nouše, vieraš, kahvie juomah,
Panin pannun kiehumah.
Sriäpin kukkuo, sriäpin šankie,
Tule niitä maistamah.

Timon akka iččieh aina
Pohatakši lukou:
Yksi on kišša, yksi pokko,
Lehmä liäväššä mönkyy.

Nurmikolla kaunehella
Hepokkaini kypšyy.
Tyttö mänis miehellä,
Još muamo luvan antau.

Kukko kiekuu, kotkottau,
Šormen piätä pakottau,
Pakottau ta ajottau,
Hauki luuvvalla rötköttäy.

livana-poika, armahaini,
Tule meilä illalla,
Tiijät šie vet heti kuolen
Još šilma en niä šillalla.

Nuapuripoika, šinišilmä,
Ota milma miehellä.
Još et voine miehellä ottua,
Ruju vaikka vierellä.

Onko teilä tuatto koissa,
Vain on männyn järvellä?
Niät šie nyt, kun heilä aštuu
Lakki piäššä kallellah.

Nuapuri hyvä harmonisti,
Huvašša mänöy aika,
Illat šoittau, päivät makuau
Näin hiän töissä vaipuu.

Lallallah ta lallallah
Lakki on pojalla kallellah.
Tyttö istuu rinnalla
Joka ilta šillalla.

Otin onken käteh
Lykkäsin šen järveh.
Ei šitä kannata moittie
Kun šuanen yhtä mottie.

Kaunis on kyllä Kiitehen järvi,
Vaikka on äijän korkuo.
Ei ole pahempi lisakin Jyrki,
Kun vetäy mečäštä honkua.

Tule meilä, kultaseni,
Juomma yheššä čäijyö.
Još šie haluot makiempua,
Niin tilkkuan čäijyh maituo.

Kaunis tukka, Anni-rukka,
Onko šiinä peryä,
Jotta heilaš kävi kosjomašša
Nuapurin tyttö Veerua?

En mie tiijä varmah šanuo,
Voisko šie olla totta:
Koira haukkuu, tuuli kantau –
Šanotah ni šuotta.

Hiän on kaunis muuvvottah.
Ta tumman ruškie tukka.
Luonnoltahki hyvä on,
No kenpä häntä tykkyäy?

Čäijyö juou ta purpettau,
Kun on lievä čäijy,
Muamo pojalla papattau:
”Šilmistäni häijy!”

Pojan pirut, pakšupiät
Esitetäh kauhuo.
Meijän kylän tyttärillä
Ei anneta rauhua.

TYYNE RUGOJEVA

ŠOVAN KAIKUJA. VIELÄ NYTKI HYVIN RIKENEH MEČISSÄ VOIT NÄHÄ VANHAN PIIKKILANKAN KAŠANTUMIE.
KUVA OTETTU ALLEIN-ALIEN.LIVEJOURNAL.COM -NETTIŠIVUILTA.

Šovan merkki

TATJANA SEMEČKINA

Naini punukkah kera kylvetih järvie ta venyttävyttih rannalla ottamah päiväistä.

– Ämmö, mipä šiula tuosša on? Tyttö ojenti kiäl-läh valottajah nuarmih oikien jalan pohkehešša, kumpani hyvin näky tummalla nahkalla.

– Še on šovan merkki, vaštasi naini.

– No šiehän šynnyit jo šovan jälkeh, epyäli vaštah tyttö.

Mitein ihmehellisellä tavalla toimiuh ihmisen muisto, kun yksi ainut šana voit aiheuttua kokonaisen tulvan tuntehie ta muisselmie.

Tämä tapahuš šattu yli puoli vuosišatua takaperin. Kešällä 1958 kahekšänvuotisen Annin pereh muutti toisella lesopunktilla. Heijän talo ei ollut vielä valmis šentäh pereh ašettautu elämäh kyläššä, ämmön talošša. Annilla oli šuuri pereh ta äijän heimolaisie: tuatto, muamo, nuoremmat čikko ta veikko, kakši ämmyö ta lankot (muamon veikko ta muamon čikon ukko).

Oli mänöššä heinäaika ta miehet oli tultu kyläh heinyä niittämäh. Anoppi lahjotti Annin vanhemmilla lähtömän ta šillä piti šuaha heinyä talven varah. Sovhoosin prikatiiri oli antan heinämuon, mistä piti

ošan niittyä sovhoosilla varoin ta loppuset icellä. Šinä huomenekšena miehet ylen aikaseh lähettih niittämäh, kun oli tulošša kuuma päivä.

Ämmö hätäyty, kun niittäjät otettih matkah vähän eväštä. Hiän lat’asi nuytytyh piirakkoita, pani piimäkuvšinan ta toimitti vanhimman punukan viemäh evähie nurmilla. Anni hyvin tiesi matan. Nouštuon termällä tyttö kuuli miehien iänet ta piätti lyhentyä matan kiäntyön meččäpolulla.

Šovan aikana kyla ympäroivät paikat oli kierrelty piikkilankalla ta miinotettu. Miinanraivauksen jälkeh piikkilankat oli kerätty tukkuloih ta jätetty juokšuhautoih. Polku kulki eryähän juokšuhauvan yli. Kepiejalkani Anni vihurina juoksi polkuo myöte. Tyttö hetkeksi pietty piikkilankakakašan piälä ašetetun kaitasen lauvan eteh, onnako šiiä rohkiešti harppasi lauvan piälä. Anni oli jo melkein piäššyn juokšuhauvan toisella puolella kun hänen jalka luislakahti lauvalta ta kavala piikkilanka äkkie moneh kertah kierti jalan.

– Pappa, karjeutu Anni. Miehet oltih lähellä. Tiätä kuuli tytön iänen ensimmäisenä:

– Niin kuin ois Anni karjun, hiän läksi šinne päin,

mistä karjeh kuulu ta näki, jotta tyttö rippuu yhellä jalalla lauvan piälä.

– Avoi-voi, miehet, tulkua auttamah, kučču tiätä. Tuatto toisen tiätän kera kiirehittih apuh ta ruvettih šuahuštamah tyttö piikkilankan kahlehistä. Miehet kannettih ta lykeltih juokšuhautah rätilähie varoin varušsetut šaipähät. Kohta apuh tuli vielä kolme mieštä: harmuapiä, kumpaista kučuttih iivana-soldatta ta kakši nuorta prihua, toisella oli käsiapaikka har-teilla. Miehillä oli matašša työkasinehet. Priha rupe-si šelvittämäh piikkilankua, kumpaseh puuttu tytön jal-ka. Tuatto piti Annie kainaloista. Harmuapiä näppäräšti poisti piikkilankan kiertehie tytön jalašta. Konša jäi viimeni kierreh piikkilanka äkkie oikeni, niin kuin kiärmeheššä, šiiä viäntyen revällytti tyttö jal-kuo myöte ta löi tiätän kät-tä kohti. Joušena ponnah-ti pois, jättäen tiätän käteh šyvän huavan.

– Voi, karjahti Anni ta itkeyty. Molompein huavoista tuli vertä. Priha kiäri tiätän kiän käsiapaikalla. Toini tiätä heitti piäštäh nenäliinan, kumpani oli hänellä lakin iestä ta šito huavan Annin jalašša. Tuatto issutti Annin olkapäilläh ta huavottunen tiätän kera hyö lähettih

aštumah kylyä kohti, toiset jäitih nurmikolla.

Anoppi-ämmö pesi huavat, pani niijen piälä muan-kakkaraislehtijä ta šito. Annin huava oikein ruttoh vetäyty, jo netälin piäštä tyttö laukkasi pihua myöte šamalla kuin enneinki. Tiätähän kotvan aikua piti kättä šitiellä: huava ei mi-teinkänä parennun, šitä ru-pesi ajottamah. Konša huava puhkesi, ilmeni, jotta šinne jäi piikkilankan ruoštunut kappaleh.

Kerran vielä ennen tätä tapahušta, tuatto pešeyty pihalla, muamo valeli hänellä šankošta. Anni näki, jotta tuaton šelkä on kokonah nuarmehissa.

– Mitä šiula tapahtu? kyšy tyttö.

Tuatto kerto, jotta hiän joutu šrapnellitulitukšeh ta nuarmit šeläššä ollah šir-palehien jälet. Muamo henkähä ta lisäsi šiih: ”Ne ollah šovan merkit”

Konša tiätän huava vetäyty umpeh, šen paikalla jäi tähtisen muotoni nuarmi. Pappa šano: ”Nyt teilläki Annin kera ollah šovan merkit.”

Punukka tarkkah kuunteli ämmön kertomušta ta kyšy:

– A missäpä še tapahtu?

– Šillä paikalla nyt kašvau šuurija malinnikkoja, mua niisi parentau huavojah, vaštasi ämmö.